

WayScience

XI Міжнародна науково-практична
інтернет-конференція

«Сучасний рух науки»

Редакція Міжнародного електронного науково-практичного журналу «WayScience»

Матеріали подані в авторській редакції. Редакція журналу не несе відповідальності за зміст тез доповіді та може не поділяти думку автора.

Сучасний рух науки: тези доп. XI міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 8-9 жовтня 2020 р. – Дніпро, 2020. – Т.1. – 440 с.

(Modern Movement of Science: abstracts of the 11th International Scientific and Practical Internet Conference, October 8-9, 2020. – Dnipro, 2020. – P.1. – 440 p.)

XI міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Сучасний рух науки» присвячена головній місії Міжнародного електронного науково-практичного журналу «WayScience» – прокласти шлях розвитку сучасної науки від ідеї до результату.

Тематика конференцій охоплює всі розділи Міжнародного електронного науково-практичного журналу «WayScience», а саме:

- державне управління;
- філософські науки;
- економічні науки;
- історичні науки;
- юридичні науки;
- сільськогосподарські науки;
- географічні науки;
- педагогічні науки;
- психологічні науки;
- соціологічні науки;
- політичні науки;
- філологічні науки;
- технічні науки;
- медичні науки;
- хімічні науки;
- біологічні науки;
- фізико-математичні науки;
- інші професійні науки.

КЛАСИФІКАЦІЯ ТЕОРІЙ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН У ВІТЧИЗНЯНИХ НАВЧАЛЬНИХ ВИДАННЯХ

Бессонова М.М.

Київський університет імені Бориса Грінченка

кандидат історичних наук, доцент

<https://orcid.org/0000-0003-1533-775X>

«Теорія міжнародних відносин» є однією з базових дисциплін для здобувачів вищої освіти спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії». Як правило ця дисципліна викладається на першому або другому курсі бакалаврату, тож вчорашні школярі мають осягнути основні концепції та відомі теорії міжнародних відносин. Одна з проблем, з якою стикаються здобувачі вищої освіти першого рівня, – це класифікація наявних теорій, яка має допомогти орієнтуватися серед величезної кількості теоретичних напрацювань у цій царині. Як відзначають вітчизняні та зарубіжні науковці, із класифікацією теорій міжнародних відносин не так все просто. Станом на початок XXI ст. накопичено велику кількість різноманітних концепцій, які трактують ті чи інші сторони міжнародних відносин, світової та зовнішньої політики. Дуже важко поділити всі створені концепції та теорії на певні універсальні групи. Так, одні теорії спрямовані на пояснення низки окремих спеціалізованих питань, інші – трактують ці питання у комплексі. Є концепції, які узагальнюють напрацювання попередніх поколінь мислителів, а є теорії – які започатковують новий напрям у теорії міжнародних відносин.

В рамках цієї публікації здійснено спробу узагальнити існуючі класифікації міжнародних відносин, які пропонуються при викладанні «Теорії міжнародних відносин». Розглянемо деякі з доступних варіантів на прикладі навчальних видань та матеріалів, аби проілюструвати наявні підходи.

Колектив авторів Національного університету «Львівська політехніка» у навчальному посібнику «Основи теорії міжнародних відносин» (2015) при висвітленні основних етапів розвитку теорії міжнародних відносин пропонують проблемно-хронологічний підхід. Так, здобувачам вищої освіти пропонується екскурс до витоків теорії міжнародних відносин у політичній думці давнини, Нового часу та сучасності. При узагальнюючій характеристиці основних напрямів розвитку політичної думки у сфері міжнародних відносин давнини автори акцентували увагу на філософські витoki теорії міжнародних відносин у народів Стародавнього Сходу та давніх греків, сфокусувалися на філософії війни та миру, космополітичних уявленнях доби античності. Оминувши епоху середньовіччя, автори подають матеріал про формування модерних наук в епоху Нового часу, сфокусувавши увагу на позитивістському та антипозитивістському напрямах, а також на появі перших концептуалізацій міжнародних відносин наприкінці XIX ст. (згадавши теорію імперіалізму, геополітику, расово-антропологічну теорію). Автори наводять поділ перших підходів у теорії міжнародних відносин XIX ст. на *детерміністські* та *редукціоністські*, із такими різновидами як біологічний, расовий, географічний, економічний, демографічний, технологічний [4, с. 58-59]. Також пропонується ознайомлення з трьома основними теоретичними підходами («парадигмами») *політичним реалізмом*, *ідеалізмом* та *марксизмом*, які по суті і складають базову класифікацію теорій міжнародних відносин за ідеологічним критерієм [4, с. 61-65]. Автори також пропонують варіант поділу сучасних теорій міжнародних відносин за критерієм *традиційного (класичного)* та *модерністського (наукового)* підходів, а також на *рефлексивізм* та *раціоналізм* [4, с. 65-74]. У цілому, такий підхід надає здобувачам вищої освіти уявлення про основні групи теорій міжнародних відносин, але не пропонує чіткого співвіднесення між різними класифікаціями.

У 2019 р. вийшла друком «Теорія міжнародних відносин» Миколи Капітоненка, в якій презентовано основні системи поглядів у теорії міжнародних відносин. Автор приділяє окрему увагу характеристиці *реалізму/неореалізму, неолібералізму, інституціоналізму, конструктивізму, марксизму/неомарксизму*, а також *англійській школі, силовому та системному вимірам міжнародної політики* [2]. У книзі запропоновано блискучий аналіз всіх названих напрямів; для студента першого чи другого курсу, який ознайомиться з цим виданням, мають закріпитися базові знання з дисципліни, але, скоріше за все, не сформується чіткого уявлення про класифікацію наявних теорій міжнародних відносин.

Проблему класифікації наукових концепцій порушено у співавторському підручнику львівських авторів Маркіяна Мальського та Михайла Мацяха [3]. Автори присвятили одну з частин свого видання розгляду парадигм теорії міжнародних відносин, з-поміж яких наявні теорії міжнародних відносин поділили на три групи. Першу групу становить «Класична школа», до якої віднесли *ідеалізм/неолібералізм та реалізм/неореалізм*. Друга група отримала у авторів назву «Теорії біхевіоризму (модернізму)», до переліку яких включено огляд принципів модернізму та «біхевіористичної революції», та наступні концепції: *системні теорії міжнародних відносин, теорії зв'язку, факторні теорії*, а також розглянуто *раціоналізм та рефлексіонізм*. Третю групу об'єднують «Теорії міжнародного середовища» (*теорії географічного детермінізму та геополітика; расово-антропологічні теорії; марксизм і неомарксизм, цивілізаційні теорії*). Автори наголошують, що у межах однієї школи функціонує одразу декілька теорій, які навіть провадять між собою полеміку. Тож, навіть у близьких за обраним принципом концепціях спостерігаються значні теоретичні розбіжності щодо трактування сутності міжнародних відносин чи їх окремих явищ і процесів. [3]. Автори зазначають, що існує значна кількість класифікацій, побудованих на різноманітних критеріях групування теорій, та погоджуються з думкою російського вченого Павла Циганкова (одного з найбільш популярних на пострадянському просторі авторів підручників по теорії міжнародних відносин) що будь-яка класифікація має умовний характер і не може вичерпати всієї різноманітності теоретичних поглядів та методологічних підходів до аналізу міжнародних відносин [6, с. 18].

Спроби класифікації теорій міжнародних відносин пропонуються і у підручниках з політичної географії та геополітики, які дотично розглядають міжнародні відносини. Відповідно до М. Мацяха та М. Мальського підхід, запропонований у таких навчальних виданнях до класифікації теорій міжнародних відносин спирається на певний критерій (фокус уваги – геополітика та/або політична географія) і їх можна вважати монофакторними теоріями, бо вони намагаються розглядати міжнародні відносини лише з того погляду, який відображає ідею переважання у них одного з чинників, які автори та прихильники цих концепцій вважають визначальними. Цей підхід кваліфікують як *детермінізм*, і, відповідно до галузі інтересу, у геополітиці та політичній географії він є *географічним детермінізмом*, бо акценти у класифікації робляться на переважанні у міжнародних відносинах географічного простору.

З огляду на специфіку предмету викладання та звужену сферу уваги у таких навчальних виданнях зосереджується лише на деяких теоріях міжнародних відносин. Так, у навчальному посібнику «Політична географія та геополітика» (2007), призначеному передусім для студентів географічних спеціальностей, колектив авторів пропонує огляд витоків геополітики як науки та групує парадигми геополітики як *дуалістичну, мондіалістську (глобалістську), циклічну та цивілізаційну* [5, с. 152-154]. У цьому посібнику також представлено огляд історіографічних шкіл та течій геополітики, які класифіковані за національним критерієм. Так, надано огляд *німецької, японської, американської, британської, російської, української* шкіл та роботи представників *європейського континенталізму* [5, с. 155-175]. У підручнику Андрія Гольцова «Геополітика та політична географія» (2019) також пропонується огляд розвитку геополітичних та політико-географічних ідей, в рамках якого презентовано поглиблений опис *класичної геополітики* (за хронологічним принципом), *неомондіалізму, неоатлантизму та неоєвразійства* [1, с. 43-108].

У цілому, здійснений у цьому матеріалі огляд навчальних видань не є вичерпним. Тим не менш, він дозволяє зробити певні узагальнення з приводу презентації у посібниках та підручниках класифікації теорії міжнародних відносин. У виданнях, присвячених власне теорії міжнародних відносин, автори наводять різні варіанти класифікацій, акцентуючи увагу на двох головних класичних парадигмах – *реалізмі* та *ідеалізмі* (*лібералізмі*). Решта існуючих теорій подається або як доповнення до цих двох основних концепцій, або як протиставлення *традиційній* (*класичній*) школи теорії міжнародних відносин, що має у своїй основі власне реалізм та ідеалізм) – новій, *модерністській* (*біхевіористській*) школі, яка складається з низки різноманітних теорій та концепцій. Видання, присвячені одному з вимірів теорії міжнародних відносин – геополітиці – цілком логічно звужують коло теорій до тих, які напряду стосуються геополітики та мають у своїй основі географічний детермінізм. Здійснений огляд підтверджує те, що основна проблема класифікації теорії міжнародних відносин – це різноплановість наявних теорій та концепцій, яка не дозволяє зробити якусь єдину цілісну систему класифікації, що і відображено у навчальних виданнях наявністю різнопланових класифікацій, які, своєю чергою віддзеркалюють специфіку теорії міжнародних відносин як науки, так і навчальної дисципліни.

Список літератури:

1. Гольцов А.Г. Геополітика та політична географія: Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2019. 416 с.
2. Капітоненко М. Теорія міжнародних відносин. Чернівці: Книги-XXI, 2019. 271 с.
3. Мальський М.З., Мацяк М.М. Теорія міжнародних відносин: Підручник. 4-е вид. К.: Знання, 2011. 406 с. [Електронний ресурс] URL: <http://учебник-online.com/131/1508.html>
4. Основи теорії міжнародних відносин: навчальний посібник. Л.О. Дорош, М.В. Здоровега, О.Я. Івасечко, У.І. Ільницька, О.В. Кукарцев, Ю.Р. Лемко, Ю.Я. Тишкун, Я.Б. Турчин. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. 244 с.
5. Політична географія та геополітика: навч. посіб. / за ред. Б.П. Яценка; Б.П. Яценко, В.І. Стафійчук, Ю.С. Брайчевський. К.: Либідь, 2007. 255 с.
6. Цыганков П.А. Международные отношения. М.: Новая школа, 1996. 320 с.

ЗМІСТ

Абдуллоев Ф.М., Швидченко В.К., Киян В.С. ИНДЕНТИФИКАЦИЯ ГЕНОВ, ОБУСЛАВЛИВАЮЩИХ УСТОЙЧИВОСТЬ ПШЕНИЦЫ К ПАТОГЕННЫМ ГРИБАМ	4
Avazov I.R. IMPROVEMENT OF CONSOLIDATED FINANCIAL STATEMENTS ON THE BASIS OF INTERNATIONAL STANDARDS	7
Avaliani T. THE LEGAL NATURE OF HATE CRIME MOTIVATED BY INTOLERANCE AND DISCRIMINATION	10
Азимбаева Г.Е., Камысбаева А.К. ТОПИНАМБУР - НЕТРАДИЦИОННОЕ СЫРЬЕ СПИРТОВОГО ПРОИЗВОДСТВА	12
Алиев С.А., Алиев Э.С., Аббасова С.Е. АБДОМИНАЛЬНЫЙ СЕПСИС В ХИРУРГИИ ПЕРФОРАЦИИ И ТРАВМАТИЧЕСКИХ ПОВРЕЖДЕНИЙ ОБОДОЧНОЙ КИШКИ	15
Антонюк І.А. ПРИВОДИ ТА ПІДСТАВИ ДЛЯ ПОЧАТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЩОДО ШАХРАЙСТВА У СФЕРІ НАДАННЯ ПОСЛУГ ІЗ ПОСЕРЕДНИЦТВА У ПРАЦЕВЛАШТУВАННІ: НАУКОВІ ДИСКУСІЇ ТА РЕАЛІЇ ПРАКТИКИ	17
Артюх-Пасюта О.В. СУТНІСТЬ ТА ОЦІНКА АУДИТОРСЬКИХ ДОКАЗІВ	20
Ахтирська Н.М., Симоненко Н.О. ЕСТЕТИЧНИЙ РОЗВИТОК І СПОРТ	24
Babayev N.S., Aslanov H.H., Babazade S. ECONOMIC CONSEQUENCES OF EXCHANGE RATE FLUCTUATIONS	27
Бабенко В.В. ПРОБЛЕМА МІГРАЦІЇ СЕРЕД УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ	31
Багрій В.В., Черепаха Д.В., Божик М.Б. РЕСУРСОЗБЕРІГАЮЧІ РІШЕННЯ ВИГОТОВЛЕННЯ БУДІВЕЛЬНИХ ВИРОБІВ	33
Бажан С.П., Коротков В.С. ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ДЛЯ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ	36
Банасюкевич Т.М. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ	38
Банзак О.В., Банзак Г.В. ЗБІЛЬШЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДАТЧИКІВ ГАММА-ВИПРОМІНЮВАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ МОНОКРИСТАЛІВ CdZnTe	40
Барабаш І.О. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ	42
Барабаш Г.І., Мікуліна М.О. НЕОБХІДНІСТЬ ВДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ЗБИРАННЯ ГРЕЧКИ	44
Баталова А.Б. РОЛЬ МАТЕМАТИЧНИХ СОФІЗМІВ ПРИ ВИВЧЕННІ МАТЕМАТИКИ	47
Безвіконний П.В., Тарасюк В.А. ВПЛИВ РЕГУЛЯТОРІВ РОСТУ НА ЯКІСТЬ ВИГОНКИ ТЮЛЬПАНІВ В УМОВАХ ЗИМОВИХ ТЕПЛИЦЬ ЗАХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ	49
Belashov V.Yu., Belashova E.S., Kharshiladze O.A. DYNAMICS OF MULTIDIMENSIONAL NONLINEAR WAVE STRUCTURES OF THE SOLITON AND VORTEX TYPES IN COMPLEX CONTINUOUS MEDIA	52
Belashov V.Yu., Belashova E.S., Kharshiladze O.A. EVOLUTION AND DYNAMICS OF THE 2D SOLITARY WAVES IN COMPLEX MEDIA WITH VARIABLE DISPERSION	53
Березнюк А.В., Макаренко А.О. АВТОМАТИЗАЦІЯ ПАЙПЛАЙНІВ ДЛЯ ГНУЧКИХ МЕТОДОЛОГІЙ РОЗРОБКИ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	54
Березюк Л.К., Наглюк О.П., Вахняк В.С. ТЕХНОЛОГІЧНЕ ТА ЕКОЛОГІЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ІНДИЧОГО ПОСЛІДУ В ЯКОСТІ	

МІСЦЕВИХ ОРГАНІЧНИХ ДОБРИВ	56
Бессонова М.М. КЛАСИФІКАЦІЯ ТЕОРІЙ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН У ВІТЧИЗНЯНИХ НАВЧАЛЬНИХ ВИДАННЯХ	59
Беліков А.С., Мацук З.М. ВИРОБНИЧА БЕЗПЕКА ТА ЕНЕРГО-РЕСУРСОЕФЕКТИВНІСТЬ МАГІСТРАЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ ГАЗУ	62
Битько М.М., Волонтир А.В. ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ ЗЕМЕЛЬ В УМОВАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	66
Білан С.М., Забурмеха М.В. СИСТЕМА РАДІОРЕЛЕЙНОГО ЗВ'ЯЗКУ НА ДІЛЬНИЦЯХ ЗАЛІЗНИЦІ, НЕ ОБЛАДНАНИХ ОПТИЧНИМИ ЗАСОБАМИ ПЕРЕДАЧІ ДАНИХ	69
Білан С.М., Юрчук Б.С. МОДЕЛЬ ІДЕНТИФІКАЦІЇ КОРИСТУВАЧІВ ЗА КЛАВІАТУРНИМ ПОЧЕРКОМ	73
Білоус А.А., Деркач І.В. ПРАВА ЛЮДИНИ ЯК СИМВОЛ ГІДНОСТІ	76
Більчик В.Д., Білоцерківський О.Б. АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ІНТЕРНЕТ-ТОРГІВЛЯ»	78
Богату С.І. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОГРАМ ПРОФІЛАКТИКИ СТОМАТОЛОГІЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ ЗА РАХУНОК ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД	81
Богдан І.М. ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)»	85
Богомазова Г.Є., Топчій А.В. ПЕРСПЕКТИВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ КОНТЕЙНЕРНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ	87
Богущька К.В., Дашко І.М. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЧИННИК ЕФЕКТИВНОГО КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ	89
Бондаренко В.В., Бондаренко Л.М. ЕСТЕТИЧНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ	92
Борисова Л.П. НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ	94
Борисюк Я.Є. ЯКІСНИЙ АНАЛІЗ МАТЕМАТИЧНОЇ МОДЕЛІ ФЕРМЕНТАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ ПРИ ОБМЕЖЕННЯХ НА СУБСТРАТ	97
Бугерко Я.М., Орішко О.М. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РЕЛІГІЙНОСТІ ЛЮДИНИ	100
Бурлай В.А. ПРОФЕСІЙНІ ДИСЦИПЛІНИ - АНГЛІЙСЬКОЮ	103
Бурсов Н.Г., Димитриади Н.П., Юхневский П.И. СМАЗКИ ДЛЯ ФОРМ И ОПАЛУБОК ПРИ ПРОИЗВОДСТВЕ БЕТОННЫХ И ЖЕЛЕЗОБЕТОННЫХ ИЗДЕЛИЙ И КОНСТРУКЦИЙ	107
Вакаров В.В. ТУРИСТИЧНІ РЕСУРСИ НОРВЕГІЇ – ОБ'ЄКТИ ВСЕСВІТНЬОЇ СПАДЩИНИ ЮНЕСКО	110
Васецкий И.А., Новицкая Н.А. ВЗАИМООТНОШЕНИЯ ТРЕНЕРА С ИГРОКАМИ ДЛЯ ДОСТИЖЕНИЯ ПОЛОЖИТЕЛЬНОГО РЕЗУЛЬТАТА В ВОЛЕЙБОЛЕ	112
Венгерова Ю.В. ЗАСТОСУВАННЯ ВІДЕОЗАПИСУВАЛЬНИХ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС ДОПИТУ ОСІБ, ЯКІ ВЧИНИЛИ ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ТАКТИЧНИЙ ТА ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ АСПЕКТИ	114
Виноградова Н.М. АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ СТЕРЕОТИПІВ У СТАВЛЕННІ МОЛОДИХ УКРАЇНЦІВ ДО МОЛОДІ З ІНВАЛІДНІСТЮ	117
Volchenko A.O., Voitov V.A. DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL GRAIN PRODUCTION AND EXPORT IN UKRAINE	120